

Berger op Zoom.

Den 14^{den} December 1895 bezocht ik de gemeente Berger op Zoom. Om 8.52 uit den Bosch vertrokken, kwam ik om 10.21 aldaar aan. Aan het station werd ik verwelkomd door den burgemeester, den Heer Bathori; met het rijtuig, waarvoor het Dagelijksch bestuur der gemeente gezorgd had, reden we naar het raadhuis, alwaar ik de beide wethouders, de Heeren van Hasfelt en Verraart aantroef. Daar bespraken wij verscheidende gemeente-aangelegenheden tot het moment, dat mijn audientie begon. - Het eerst verschenen de leden van den gemeenteraad (meestal in rote), vervolgens de deken met drie kapelaars, daarna het lid der Staten Asselbergs, de kamer van koophandel en fabrieken, de officieren der old. Schutterij, twee notarissen, de kantonrechter en diens griffier en de commissaris van politie.

Om half een ontving ik de officieren van het garnizoen, nl. kolonel Hingman met ± 85 officieren, meestal infanteristen, en eenige artilleristen. - De Heeren kwamen en corps, en werden niet persoonlijk aan mij voorgesteld. Kolonel Hingman sprak namens allen; ik beantwoordde hem, waarop de heele stoet weer aftrok. -

Om 1 uur ontbeet ik bij den burgemeester; daar werd ik ontvangen door mevrouw Bathori; gasten waren: het Dagelijksch bestuur, het lid der Staten Asselbergs, Kolonel Hingman, de kantonrechter (Crommels) en diens echtgenoot, en Kladers. - De burgemeester stelde weer een toast in. -

Na het dejeuner bezochten we eerst het gemeentelijk gast- en ziekenhuis; daar werden we door het Col. lege van Regenden, ontvangen en rondgeleid. Het is eene inrichting zoowel voor ouder van dagen als voor zieken. Er zijn ± 60 bedden, welke evenwel niet alle bezet waren. - Er is een afzonderlijk gebouw voor lijdende aan besmettelijke ziekten; verpleegden waren daar niet. - De verpleging is aan liefdegestees opgedragen. - Daarna werd eene suikerfabriek van

Bergem op Zoom.

van Winkhousch bezocht; door den ingenieur der fabriek werd ik rondgeleid; zooveel mogelijk werd mij alles uitgelegd. —

Om 5.29 verliet ik de gemeente; te Præda had ik een uur sponthoud, waarvan ik profiteerde door er te eten; om 8.6 was ik 's avonds te 's Bosch terug.

Het weer was den heelen dag redelijk goed.

Om 12 uur kwam een harmoniegezelschap op de markt een serenade brengen; ik verzocht den burgemeester dat gezelschap voor mij te bedanken. —

Den te Bergem op Zoom verschijnend courantsje „de Avondster" wijdde een verhandeling aan mij en mijne familie; het gaf mijn portret en mijn wapen. — Gezegd courantsje staat onder redactie van den Heer J. Juten, den redacteur van Tandandria.

Den 25 Mei 1900 bracht ik weder een beraek aan Bergem op Zoom. De burgemeester was niet in zijne gemeente, toen aldaar mijn brief kwam, in welken ik mij annoueerde. De wethouder van Klaspel was zoo beleef, mij telegrafisch de onblijken te vragen, voor welke uitnodiging ik heb dankte.

Van het station werd ik opgewacht door den burgemeester; met het rijtuig, waarvoor B. en W. gezorgd hadden, reden we naar het Raadhuis, alwaar ik de schuldenbers veraankeren van Klaspel aantraf. — Van hen hoorde ik een lange klachten tegen de familie Juten; zoo was het bij. hun schuld, dat de bank van leening een groote lastpost werd voor de gemeente, waarvan ten stalle het gewalg was, doch de gemeente de bank oplief; — de Jutens zouden het credit van de bank ondermijnd hebben; zij zouden oorzaken zijn geweest, dat ten stalle het volk geen gebruik meer maakte van de bank; daardoor maakte de bank ten stalle slechte zaken en werd opgeheven; we was er een jood, die het volk afsette in woen, het wint maakte. — B. en W. betrouden eenparig, dat er geen bank van leening meer was. — Het versik voor eenige

De regeling van het archief laat nog zeer veel te wenschen over; er zijn zeer vele oude stukken van historische waarde en betrekking tot de familie Juten, die beschreven over een afgepolderd weg veldes verwaaren, was ook door de Jutens uitgeloken aangestipt.

Bergem op Zoom.

kenis, al is er ook een en ander naar het Rijksarchiefle 's Bosch overgebracht; maar de haal is volstrek niet opdoerend.

Waar dat de haven van Bergem op Zoom op aan de schelde uitkomt, en eben vloed zich bleu doen gevoelen, is het beutenge, woen gemakkelijck, om in de graachten een het water te verwe, schie; desgeveenscht kan men de graachten beledemaal dreog laten loopen. Dit is dus ook zeer gemakkelijck, om den bodem xeliver te houden.

De toestand van de arme klasse in B. op Z. is gunstig te noemen, vooral ten gevolge van de industrie; de drie beekwonderliker fabrieken opeendult werk op een tijdstip, waarop elders gewoenlijke werkloosheid heerscht; ook de melassefabriek, die weer overhoel behoeft, wanneer de campagne van de suikerfabrieken is afgelopen, werkt daarop gunstig.

Op mijne audientie verscheen het lid der Staten Spelbergs; hij verzocht mij, als ik weer in Bergem op Zoom kwam, dat ik dan zijne fabriek zou komen beoekten. Hij heeft de grootste ijzeroperij van Bergem op Zoom, en maakt met uone veel blaakels. — Ik beloofde hem een volgende keer een beraek aan zijne fabriek, wanneer ik daarvoor ten minste tijd kon vinden. — De Commissaris van Politie Bungen kwam mij bedanken voor de mededeeling bij zijn versak om verhooring van tractement; hij pres de bevolking zeer; hij is 4 jr Commissaris van politie, en onderwand in al dien tijd geen 15 keer versik tegen de politie; de bevolking is volghus hemt zeer geloovig, en heeft 2^e vrees voor den politieagent, twee factoren, welke gunstig werken, om gemakkelijck met 1 hoofdelayer en 11 aapen de resten beuaren in de gemeente; — er zijn te Berem o Z. een bordelen; een pre danshuisen zijn op het kranje af; daar wordt drie maal per week muziek gemaakt. — De nieuwe kantoorreiter Mr van Sleijth kwam mij zijne opwachting maken. — Kolonel van Vlieden, de lieft van den leenestudent, een dienst, vcaft, en de Kapitein eerst aanwennend Ingenieur had den wel de ^{audientie} ~~pre~~lijck gebeekend, maare lieten zich ten stalle onder verschillende ~~pre~~ presten excuseeren.

Na afloop van de audientie red ik met B. en W. lang een nimmie in wambouu zijnde klazerne naar de oertepuk van de gprede blaatschappij, een tijds eigendom van Dr de Meellemeester

Bergen op Zoom.

Ziet goed tegenwoordig zeer slecht met de oesters; hiervoor zijn 2 oorkalen: vooreerst dat er in handen in een oeder typhus bacillen gevonden zijn; daarvan hebben de Engelsche oederkweekersham. die gebruik gemaakt, door dat te colpobacteren, en zoo doende het gebruik in Engeland van Zeecusche oesters een eind te maken. Vervolgens dat na den winter 1890/91 toen alle braed bevroren en dood was, clandestien vreemde oesters zijn ingevoerd; die koerden in Zeeland niet thuis, en hebben den Zeecuschen oester daer verbasteren. Terwijl van den oorspronkelijken Zeecuschen oester weinig braed viel, ^{afkomst van} de tegenwoordige beder buitengewoon veel braed; terwijl de Zeecusche oester in drie, hooplans in vier jaren in den handel kon gebracht worden, heeft men voor den tegenwoordigen oester zes tot zeven jaren noodig.

Van de vier oesterputten werkt er eene (de zoogenaamde Gouden Sloeg) niet meer; van de drie anderen kon er eene ongeveer zijne onkosten dekken, terwijl de beide overigen met verlies werken; de aandelen van de groote Maatschappij staan 17%.

De de Meester (gehuwd met een zuster van van Glasfelt) was aanvankelijk eigenaar van de grootste oesterput. ^{voor dat} juist ~~was~~ er in den oesterhandel een leerpunt kwam, maakte hij van zijn zaak een Maatschappij, stak 3 ton in zijn zaak en bleef er met twee ton in. — De heer van Dersfeldorp, die mij rondleidde, liet mij ook een stoomkookboek zien; hij had op het oogenblik ± 300 menschen aan het werk, van welke ± 60 jonge vrouwen; het groote werk was braach afgelopen, dan ging zijn volk naar huis, om in September terug te keeren en dan den heelen winter bij hem werk te vinden.

Ik reed daarna met B. en W. naar de nieuw gebouwde melasse fabriek; van de 31 Nederl. bestuursmelassefabrieken hebben zich 23 vereenigd, om ^{uit} hunne melasse spiritus te halen; nog 4 Belgische fabrieken doen ook mee. — De fabriek (de grootste van de wereld) kan dagelijks 100.000 K.G. melasse verwerken; de aangestoken fabriek maken jaardijks 25 millien K.G. melasse. — Ik werd rondgeleid door den directeurscheikundige Baquist; hij liet mij de heele inrichting, van het begin af aan zien; aangriem er veel gist noodig is, liet hij mij eerst de eigen gistfabricage in oogenschouw nemen; daarna het koken en gisten van de melasse; de spiritus (50% alcohol)

Bergen op Zoom.

die verkregen wordt, gevorse spiritus om te branden; — het verwerken van de overblijfselen tot potasch; ~~aan~~ uit de potasch wordt weer bicare bonas gehaald. — Men suldelede nog wat in de bucht, welke de fabriek verspreidde, en waarover de omg., viny klaagde; hoewel nog niet zoval als het zijn moest, was er diernaangeraande reeds veel verbeterd; de fabriek wil opzame aan de menschen van het Gemeentebestuur te gemaakt koven.

Het bezoek aan de ontang door de gemeente aangerochte waterleiding moest achterwege blijven wegens gebrek aan tijd; ik ging even met den B. en W. naar het huis van den heer G. van der Meer, belwaar ik een glas sherry kreeg; daarna deden de heeren mij intogelide naar den trein.

Ik dinede aan het station te Breda, alwaar ik van tevoren een diner besteld had.

Den 23 April 1904 bracht ik weer een bezoek aan Bergen op Zoom; ik had tevoren de gemeenten in de buurt bezocht, terwijl ik logeerde in het hotel de Hollandse; den heer Meerkamp had ik den 22 April bij mij ten eten in het hotel.

Ik werd 'ochtends te voet door den heer Meerkamp afgehaald, en wandelde met hem naar het Gemeentehuis, alwaar ik de wethouders v. Glasfelt en Vercaut vond. — Op mijne audientie verscheen alleen de Commissaris van Politie Bezongen, die mij meer te voren bedachtten voor mijne hulp, om hem 7400 meer tractement te bezorgen. Hij klaagde, dat hij te weinig politie had; hij wilde lieft een heel ploeg ^{van baquisten} aengestoken melasse hebben. De aengestoken konden geen werk stichtaf; ze hadden geregeld 12 uur per dag dienst; bovendien was er een erg ongeschikt individue bij, een zekere Verhaagen, indertijd Meerkampmeester, en in W.G.B. omdat hij van onerlijkheid verdacht werd, als zoostanig ontslaagen en aangesteld tot agent van politie. De huweldwachters, die de politiedienst deden buiten de kom van de gemeente, werden belast met de boodschappen van het Stadhuis, en hadden daardoor te weinig tijd, om zich aan den politie dienst te wijden. — Het B. en W. heb ik die aangeflegenhied laten

Bergem op Zoom.

uitvoerig behandeld. Ik heb hen in overtuiging gegeven, om de veldwachters van hunne boodschappen te ontslaan, en daarmede Verhagen te belasten; doch waren de twee veldwachters wel in staat, om behoorlijk in den politiedienst te voorzien. Wanneer dan Verhagen vervangen werd door een geschikt individu, en er tevens 2 of 3 nieuwe agenten bij, dan was n. m. m. in de meest dringende behoefte voorzien, en was de som, welke door den Staat moet worden beschikbaar gesteld, niet al te groot. — B. en W. schenen naar mijn voorstel wel ooren te hebben.

Ombunt de aestercultuur vernam ik, dat de resultaten nog steeds weinig waren; de aesters vinden geen afzetmeer. — Alleen België trekt, maar dat is wel te weinig. — Duitschland, Engeland en Frankrijk kunnen tegenwoordig hun eigen aesters. — Zelfs in den druksten tijd overten er tegenwoordig niet meer dan 20 vrouwen.

De heele visserij gaat slecht: ansjovis, pankaring enz. alles is even beroerd.

Van de drie suikerfabrieken overten er nog maar twee, nl. die van Withoude (de grootste), en die van Verlinden. — De derde fabriek, die van Rogier, Da., vermeldt en Co is verkocht aan Withoude; en wordt niet meer gemerkt. —

De melasse spiritus fabriek geeft nog altijd derselbe slechte lucht; het middel om dat te keeren, schijnt nog te moeten worden uitgevonden.

In den laagsten stand, en vooral ook bij de hoveniers, zijn gedwongen hunnelijken regel; als het niet maakt, maken die menschen niet. — Onuettige gebouwen komen zoo gaaf als nooit voor. —

Om twaalf uur nam ik afscheid van de Heeren, en bracht de burgemeester mij weer te voet naar mijn hotel terug. Ik zou misfiken wel langer zijn gebleven, wanneer de burgemeester niet voor een verzoeking naar Antwerpen had moeten gaan, waaraan een extra-train hem tegen half een nacht voeren.

Bergem op Zoom.

Op 25 April 1904 in Kroesdonck zijnde, vertelde burgemeester Coenen mij, dat de melasse spiritus fabriek buitenaf een goed oping, en gemiddeld een dividend gaf van 40 tot soms 80%.

In de "krant" van 24 April 1904 komt een hatelijk artikel voor aan het adres van den burgemeester, omdat ik geen ^{of alligans te weinig} publiciteit was gegeven dat ik den 23 April Bergem op Zoom bezocht en aldaar audientie verkende aan wie mij wenschten te spreken.

Den 30 October 1904 kwam de Heer Haene, onder voorzitter der Commissie voor de stichting einer ambachtschool, naar het hof overnemen te 's Bosch, Ten einde mij te vragen, op Waens daag 7 November 1904 de nieuwe ambachtschool te kunnen openen. Het zijde hem, dat het mij onmogelijk was, de uitnodiging aan te nemen, omdat ik daarop vóór een vergadering van h. S. onmogelijk uit den Bosch kon. — Ik zegde hem weder toe, dat ik, zodra ik in Bergem op Zoom kwam, een bezoek aan de ambachtschool zou brengen.

Den 23 Juni 1904 kwam ik weer in Bergem op Zoom. Ik had bedacht voor een lunch of een diner bij den burgemeester; 's avonds te voren aangekomen werd ik al doordijkt verkracht ^{met} een bezoek van den Heer Kluthof; diens slecht humeur, omdat ik voor lunch of diner bedacht had, verdreef ik, door hem het onstaannd bezoek van H. H. de Koningin te announceeren. —

Op het Vaaaduis was vooral het onstaannd bezoek van Heer Klapstuit behouders van mijn gesprek met B. en W.; ik verzoekt de Heeren een voorstel te doen omtrent de dagverdeling; wanneer men dienaan, gaande een goed overzacht plan had, dan ik ^{dat} gaarne van de Heeren ontvingen. —

Ik had een zeer drukke audientie; alle officiële personen uit Bergem op Zoom waren gekomen, behalve de N. C. geestelijkheid; maar men's dese laatste deelde de burgemeester mede, dat de Heeren niet konden komen, door dat er een byzondere kerkelijke plechtigheid was, waaraan ik meer, een jonge priester, die zijn eerste Heilige Ets deed.

De luitenant Kolonel Koch, waarmede garrisoens commandant was de man, wiens ^{militaire} carrière gebroken werd door het opsteden van Jhr Branken, destijds milicien korporaal in Dorsburg, die

Bergen op Zoom.

zich in de Nieuwe Rotterdammer Courant. beklaagde, dat het gehele hu.,
tailleur van den heer Kock, destijds in Doeshof in garnidans, socialis-
tische lieverden zany.

Met W. en W. ging ik de op 30 Oct. 1907 geopende ambachtschool
zien; ik werd daar door het gehele bestuur ontvangen en
rondgeleid; de directeur leek mij een geschikt man; noch de
directeur, noch de leeraren komen uit Bergen op Zoom. — Met
23 leerlingen begonnen, waren er thans 49; van de patroons
wordt slechts tegenwoordig onderhouden; die hebben nu geen goed-
kooppe diensten meer van de jongens, en kunnen die niet meer
exploiteren. — Voor schilders was er geen liefhebberij; er wordt allen-
les gegeven in smeden (40) en in timmeren (9 leerlingen); de
ruimte voor de smederij is met die 40 jongens geheel gevuld; men
is al aan het onderhandelen over den aankoop van terrein, om het
gebouw aan die zijde te kunnen uitbouwen; wel een gunstig teken!
Ziet geheel niet te seer goed uit. —

Vervolgens reed ik met W. en W. naar de prise d'eau van de water-
leiding, even voerbij de kerke van Borgulieb, midden tusschen de
dennenboschen. — Met vijf putten komt er voldoende water om
de stad van water te voorzien; het water is sterke ijzerhoudend; om het
te ontijzeren, wordt het in een groot reservoir (300 l³) aan de
open lucht blootgesteld, gedurende ± 24 uren; dan wordt het door
~~2 1/2~~ 15 c. ll. maasand en door 2 1/2 ll. riviergrind
gefiltreerd in den reinwaterkelder geleverd. — De 15 c. ll. maasand
wordt om de 4 jaren vernieuwd; de kleur van dat zand is dan ge-
heel rood (ijzerroest), en vulteurb - aan de lucht blootgesteld - later
niet meer. —

Om 9 uren was de burgemeester mij in het hotel komen halen, en
waren we samen in mijn rijtuig naar het Raadhuis gereden; met dat
rijtuig reed ik later met W. en W. rond; om een uur kwam ik aan
het hotel terug, en liet W. en W. met mijn rijtuig naar huis brengen.

Den 16 April 1912 kwam ik weder in Bergen op Zoom;
ik had te voren Wensdrecht bezocht; ik deed den nacht
van uit Hoosendaal, waartoe ik 's avonds per spoor terug-
keerde.

W. en W. bevestigen, dat er goed onderwijs gegeven
wordt; op meiselschool A staan 100 jongens; op meiselschool
B staan 50 meisjes.

Bergen op Zoom.

Op de Rijks hogere burgerschool staan 10 leerlingen, waer-
van 70 buiten leerlingen; schoolgeld f 40

Op de ambachts school staan 72 kinderen, waarvan 37 bei-
tenleerlingen; er wordt les gegeven in smeden, timmeren
en schilderen; van patroons wordt weinig medeeweling
onderhouden, vooral van de patroons in het timmeren; die
merken de school hard teopen.

De Rijks normaallesen worden gevolgd door 32 leer-
lingen; onder den vorigen directeur waren de resultaten
niet schitterend; thans is Arnolds, hoofd der school & direc-
teur; men hoopt, dat de resultaten nu beter zullen zijn.
Van ± 100 kinderen wordt meerich onderwijs (prima,
vraal. zany) gegeven.

Werkelijke valmaede wordt door niemand geliden. —
De tuinbouw, vooral de aspergecultuur, blijft zich uit-
breiden; dien ten gevolge stijgt de waarde der gronden
enorm; gewone opbod geldt al f 3000 de pleckare; binnen
kort wordt ten behoeve van den tuinbouw ^{in de buurt} ~~aan het station~~
eene opvoertelling geopend. — De weekmarkten
betreuen niet veel; heten en eieren

De aertecultuur gaat slecht; de visscherij van ansjovis
panharing enz in den regel ook.

De melasse spiritus fabriek is nog even hinderlijk als
altijd.

De suikerfabrieken hebben thans door wortpomp
enz. voldoende water; daardoor is, ook tijdens de
suiker campagne, de wateroverschening van de stad
voldoende.

De suikerfabriek van v. d. Linden werd in 1911
nieuw opinstallerd; kan dagelijks 1.2 miljoen lieten
verwerken.

De schade, door stormvloed van 30 sept. 1911 aan ge-
meente berokkend, bedraagt ± f 10.000. —

Er is geene gemeentelijke bank van leening; men acht
die niet noodig, door dat er eene particuliere bank van
leening is, welke onder politie toezicht staat en goed werkt

Den 18 Augustus 1914 kwam ik weer in Bergen op Zoom

Bergen op Zoom.

later ging ik nog naar Hulsbergen.

W. en W. hebben bittere klachten tegen den gemeente ontvanger, den heer de Meulenmeester; zij willen hem voor ontslag voordragen. Eeraden zulks niet te doen, maar hem een aanvraag om ontslag te laten indienen; daarvan zou eerst gebruik moeten gemaakt worden, wanneer hij in de toekomst weer ernstige redenen tot klagen geeft.

Er is op grote woningnood. St. Joseph bouwwerkingen bouwen voor den oorlog 29 woningen; een plan om 65 woningen te bouwen viel deser dazyn in den raad om allerlei bijkomstige redenen.

Brandweer goed in orde.

Gasfabriek gaat bijzonder; in 1916 f 40.000 netto winst. Waterleiding heel goed; kon nu rente en afschrijving in 1916 f 7000 reserveeren.

Salitie voldoende; moet echter 12 uur dienst doen.

Een armee; ook van den winter niet. mits fa. brieven blijven kninnen werken.

Reinigingsdienst sinds 1916 in eigen beheer; loopt goed; kosten kunnen wel opbrengst haast gedeelt.

Misalselsel; een systeem; door Hulschaf aangeleefd; werkt uitstekend.

Veel gesmakkelij. zoowel door rijkdom als door mid. dienstend; vooral echter door de permen.

Belgische vluchtelingen: 410 in kamp; 1600 buiten het kamp; 30 gezinnen nog gestemd.

Garnizoen in gewone tijden 1000 à 2000; thans 4500 tot 6000; alles in de kazernes en in een oude fabriek.

De secretarie is geheel verbouwd; kosten ± f 18.000.

Ziet er heel goed uit. H. i. is het echter een groot bezwaar, dat sommige bureaus zoo hoog zijn; daar zijn er op de derde verdieping!

Den 9 den juni 1921 bezoekt ik Steenberg en Bergen op Zoom.

Naar het mij toeschijnt zal de gezondheids toestand van burgemeester Hulschaf hem niet veroveren,

Bergen op Zoom

noog lang burgemeester van Bergen op Zoom te zijn; het kraf hij bouwdien, dat hij geestelijk zo laag achteruit gegaan was, dat hij van veel zoo slecht op de hoogte bleek. en telkens getild werd door den wethouder Verlinden.

Deze laatste scheen mij heel goed bij, en tikte voortdurend den burgemeester.

Wethouder van Hulsfelt is sinds een ja lijdende; hij zal wel niet meer in het Raadhuis komen. Zijn plaats werd ingenomen door het raadslid Hulschaf, sinds g. ruimen tijd plaatsvervangend wethouder, Hulschaf maakte een goeden indruk.

Bergen, September aans. opent het gemeentelijk elec. melch bedrijf; men rekent in 1921 op een deficit van f 9000; in 1922 van f 6000; in 1923 van f 3000; daarna moet het bedrijf zich dekken. In 1921 zou men 100 aansluitingen moeten hebben, in 1922 driehonderd; die ramingen zullen belangrijk overschreden worden.

De laagere onderwijs wet 1920 kan aan gemeente jaarlijks wel f 150.000 kosten, terwijl de hoofd. omleg nu reeds f 480.000 bedraagt. Het belastbaar ink. men wordt thans op f 6.000.000 geraamd, waarvan $\frac{1}{3}$ uit bezit en $\frac{2}{3}$ uit arbeid.

Men verlangt zeer sterk naar de locaalspoorwegen van West-Brabant; wethouder Verlinden, Voorzitter van de Kamer v. Koophandel zegde te dien zake nog een adres aan de Staten toe!

De Melops fabriek heeft een nieuw procedé gevonden om stank en hinder voor de omgeving te voorkomen; het zal binnenkort aan B. en W. gedermonstreed worden.

Bergen op Zoom raakt een groot deel van het garnizoen kwijt: de infanterie gaat naar Hildelburg; ook de rijk school gaat weg. Er zou dan blijven een afdeling = 1 Regiment = 2200 koppen artillerie, en de storm school voor de infanterie.

De coöperatieve suikerfabriek "Zeland" had een capaciteit van 100.000.000 K.G. bieten; zij wordt thans omgebouwd tot een capaciteit van 300 miljoen.

Bergen op Zoom

De tuinbouw (veel asperges) maakt bijzonder goede zaken; de veiling gaat goed. —

Op de Hooijere Volksschool waren 266 leerlingen waarvan 165 van buiten. —

Op de Ambachtschool waren ruim 100 jongens waarvan ruim 70 van buiten. — De school is te klein, toch gaat men niet tot uitbreiding over; wanneer waarschijnlijk een eigen ambachtsschool opricht, zullen de 40 jongens uit die gemeente, die thans de school te Bergen op Zoom bezoeken, te Waarschijnlijk blijven. Dan is de school te Bergen op Zoom groot genoeg.

Het onderwijs aan de Middelhare Handelsschool valt zeer in den smaak; 97 leerlingen uit Bergen op Zoom, het onderwijs wordt zeer geroemd.

Den 11 Juni 1925 kwam ik, na in Steenberghe te zijn geweest, weer in Bergen op Zoom.

Ontvanger de Meester werd ontslagen; secretaris van dienst geschorst. — In de vestibule van het Raadhuis werd ik ontvangen door burgemeester Stulemeyer en een van de secretarissen ambtenaren als waarnemend secretaris.

W. en W. zijn in onderhandeling met het domein tot aankoop van 8 el. A. domein gronden tusschen de stad en het domein de Zoom, waarvan zij bouwterrein wilten maken voor woningen van beter opzicht. Het domein vraegt aanvankelijk 4 ton; kwam later af tot 220.000. Gemeente bood aanvankelijk 1 ton, en verhoogde dat bod tot 120.000. — Placvel partijen nog ver van elkaar staan, zal Stulemeyer wel zorgen, dat hij tot accord komt. Zijn Vlaagse relaties, persoonlijkke bekendheid met Minister Colijn enz. zullen hem daarbij zeer te stade komen.

Zeer drukke audientie, vooral ook in verband met de malversaties van den ontvanger de Meester en de schorsing van den gemeentelike secretaris van Siempt; het raadslid van W. beklagt zich, dat burgemeester Stulemeyer hem belette, in een Raadsvergadering

Bergen op Zoom

wethouder Verlinden aan de Raad te stellen, omdat ook hij schuldig stond aan het gekraai, door gedurende meerdere jaren zijne bedasting schuld niet te voldoen.

Ud. Wethouder van Blasfelt beklagt zich, dat Stulemeyer door mij onjuist werd ingelicht, omtrent het vernietigen van de ontslag aanvraag van de Meester door oud burgemeester Kullhof. — Volgens hem had het College van W. en W. nooit besloten, die ontslag aanvraag te vernietigen, iets, dat door mij nooit is beweerd. — Ik heb alleen aan Stulemeyer gezegd, dat die ontslag aanvraag er zijn moest, en later van Stulemeyer gehoord, dat die verduwen was, hetgeen natuurlijk te denken gaf. —

Ud. Wethouder van Blasfelt beklagt zich, dat de justitie zich niet met de zaak bemoeit; voor diefstal van een kleinigheid gaat de kleine man naar de gevangenis; — en hier is meer dan 60.000 weg!

H. J. Zelen, raadslid, wil een Raadscommissie laten opheffen waer die 60.000 gebleven zijn, wie daarvan geprofiteerd hebben; de Meester en van Siempt bejoden zeer eenvoudig, hadden dat geld niet noodig en hebben het niet opgehaakt. — Menige raadslid, dat zo'n commissie niets kan bereiken; zij kan slechts inlichtingen bekomen van de Meester of van Siempt. Als deze iets weten en willen klappen, zullen ze dat met of zonder Raadscommissie doen, wanneer ze meenen, dat hun belang dat medebrengt.

C. J. A. van Siempt, geschorst secretaris, wenscht insage van de stukken, alvorens te deden. Staten in zijne zaak Beslissen; hem gezegd, dat hem wel de gelegenheid zal worden geboden, het provinciale geschied inzag van het dossier te komen vernemen. — Op zijne vraag, of het hem vrij stond zich door een ander te laten verdedigen heb ik hem geantwoord, dat zulks hem vrij stond, maar dat ik hem in zijn eigen belang aanraadde, om zulks zelf te komen doen; het gaat hier niet om advocaten handigheden, maar om een ernstige grondige behandeling van een zaak, waarbij zijne eer en zijne toekomst op het spel staan!